

Streszczenie

Celem pracy była próba ukazania roli uwarunkowań społeczno-kulturowych w kształtowaniu postaw wobec „Obcych”, rozumianych jako osoby innej narodowości. Diagnozę postaw wobec „Obcych” przeprowadzono na tle dwóch grup porównawczych: studentów Polskich i Ukraińskich. Jako podstawę teoretyczną przyjęto teorię postaw według S. Nowaka z jej trójkomponentową strukturą. Badania przeprowadzono za pomocą sondażu diagnostycznego, przy wykorzystaniu autorskiego Kwestionariusza Ankiety dla Polaków i Ukraińców, w który wyróżniono dwa samodzielne narzędzia badawcze: skalę dystansu społecznego, oraz dyferencjał semantyczny. Umożliwiło to ustalenie postaw w kontekście pozytywnym, neutralnym lub negatywnym.

Badaniami objęto 480 studentów ze wschodniej i centralnej Polski (Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza w Lublinie oraz Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), oraz 491 z centralnej i zachodniej Ukrainy (Narodowy Uniwersytet Wychowania Fizycznego i Sportu Ukrainy w Kijowie oraz Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki we Lwowie)

Praca składa się z sześciu rozdziałów:

1. „Obcy” jako przedmiot refleksji naukowej
2. Postawy wobec „Obcych” – rozważania teoretyczne
3. Metodologiczne podstawy badań własnych
4. Postawy badanych Polaków wobec „Obcych”
5. Postawy badanych Ukraińców wobec „Obcych”
6. Różnice w postawach badanych grup osób wobec „Obcych”

Wyniki przeprowadzonych badań zawarte są w części „Zakończenie i wnioski”.

Rozdział pierwszy definiuje pojęcie „obcego” i „obcości”, określa źródła oraz kryteria obcości. Poruszona zostaje problematyka stereotypów oraz powstawania dystansu społecznego jako następstwa obcości. Ostatni z podrozdziałów poświęcono edukacji kulturowej traktowanej jako wyzwanie współczesności.

Rozdział drugi zajmuje się analizą pojęcia „postawy”, strukturą postaw oraz zestawieniem każdego z komponentów koncepcji postaw S. Nowaka z pojęciem stereotypu, uprzedzenia i dystansu społecznego. W dalszej części opisano mechanizmy kształtowania postaw, oraz obecny stan badań nad postawami wobec obcych.

Rozdział trzeci opisuje przedmiot i cel badań, problemy badawcze, hipotezy robocze, metody, techniki i narzędzia badawcze. Określony zostaje teren badań, jak też ich organizacja. Ostatni z podrozdziałów zawiera charakterystykę badanych osób.

Rozdział czwarty zawiera analizę przekonań i stereotypów o „Obcych” w opiniach badanych Polaków, bada poziom ich emocjonalnego stosunku do „Obcych”, oraz ich dystans społeczny.

Rozdział piąty jest analogiczny do rozdziału czwartego z tym, że dotyczy on badanych Ukraińców.

Rozdział szósty traktuje o różnicach w przekonaniach i stereotypach o „Obcych” badanych grup osób, o ich różnicach w poziomie emocjonalnej oceny „Obcych”, jak też o różnicach w dystansie społecznym obu badanych grup.

Zakończenie i wnioski zawierają wyniki przeprowadzonych badań, które wykazały, że przyjęte zmienne różnicują istotnie postawy wobec „Obcych”. Jednak, w tej różnorodności dostrzec można wiele płaszczyzn wspólnych. Generalnie uznać można, że analizowane postawy są do siebie zbliżone. Różnice istotne statystycznie zachodzą jedynie w obszarze jednego z trzech przyjętych poziomów: neutralnego. Postaw pozytywnych oraz negatywnych nie stwierdzono.

Marek Stefanek